

УДК 343.102:343.37:004

Сітайло О. М. – аспірант Національної академії внутрішніх справ, м. Київ

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ІНТЕРНЕТ-МЕРЕЖІ ДЛЯ РОЗШУКУ ОСІБ, ЯКІ УХИЛЯЮТЬСЯ ВІД СЛІДСТВА ТА СУДУ, ЗА ЗЛОЧИНИ У СФЕРІ ЕКОНОМІКИ

Розкрито питання щодо особливостей збору інформації у відкритих джерелах у контексті діяльності уповноважених оперативних підрозділів Національної поліції під час розшуку осіб, які ухиляються від слідства та суду, за злочини у сфері економіки. Надано пропозиції стосовно вдосконалення цього процесу. Аргументовано, що найбільш ефективним є використання пошукових систем Google, Yandex, соціальних мереж, месенджерів тощо. Обґрунтовано, що застосування сучасних технологій здатне мінімізувати витрати часу на виконання поставлених завдань і підвищити якість інформаційно-пошукової діяльності оперативно-розшукових підрозділів.

Ключові слова: інформація, база даних, облік, система, оперативний підрозділ, економічна злочинність, розшук.

Важливу роль у діяльності уповноважених оперативних підрозділів Національної поліції України відіграє аналітична діяльність, метою якої є вивчення закономірностей суспільних процесів і явищ, що впливають на роботу вказаних підрозділів, а також використання отриманих відомостей для забезпечення ефективності цієї діяльності.

Аналітична робота – це безперервний дослідний процес, що охоплює комплекс організаційних заходів і методичних прийомів, спрямованих на: вивчення стану економічної злочинності та чинників, що її зумовлюють; прогнозування криміногенної ситуації в соціально-економічній сфері держави та окремих її регіонах; ефективність використання сил, засобів та оперативно-пошукових обліків у протидії злочинності.

Уповноважені оперативні співробітники виконують покладені на них функції відповідно до Закону України «Про Національну

поліцію» від 2 липня 2015 року № 580-VIII. Так, ст. 25 цього документа передбачає, що співробітники поліції мають право формувати бази (банки) даних, які належать до єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ України, а також користуватися ними і базами інших органів державної влади [1]. Разом із тим, поліція може створювати власні бази даних, необхідні для забезпечення щоденної діяльності. У своїй діяльності оперативні співробітники мають керуватися Конституцією України і Законом України «Про захист персональних даних», оскільки інформація, з якою вони працюють, містить персональні дані [2].

Аналітики та уповноважені оперативні підрозділи мають володіти навичками, необхідними для аналізу значних обсягів інформації з різних джерел. Таким чином, метою аналітичної роботи постає забезпечення інформаційної підтримки діяльності правоохоронного органу.

Інформація, яку правоохоронці збирають з певною метою, має відповідати таким критеріям, як актуальність, важливість, достовірність, корисність, своєчасність, повнота.

Збір даних – це цілеспрямований збір інформації з доступних джерел, зокрема правоохоронних й інших відомств, установ, ЗМІ та Інтернету [3, с. 65].

Не менш важливою є інформація про характер, захоплення, інтереси, знання мов, комп'ютерної техніки, інші особисті особливості, нахили тощо.

Отже, виникає потреба у впровадженні в діяльність уповноважених оперативних підрозділів нових підходів щодо отримання інформації, необхідної для розшуку осіб, які ухиляються від слідства та суду за економічні злочини.

У своїх працях позицію щодо протидії злочинам у сфері економіки з використанням інформаційно-аналітичного забезпечення висловили чимало науковців, серед яких К. В. Антонов, В. А. Буржинський, О. М. Брановська, О. М. Бандурка, В. В. Бірюков, В. І. Василичук, М. Г. Вербенський, В. П. Захаров, О. Є. Користін, І. М. Купранець, Д. Й. Никифорчук, В. А. Некрасов, А. В. Мовчан, Ю. Ю. Орлов, І. Р. Шинкаренко та ін. Аспекти інформаційного забезпечення розслідування злочинів вивчали Є. Д. Лук'янчиков, Ю. В. Черноус, С. С. Чернявський та ін.

Однак на сьогодні проблему збору оперативно-значимої інформації з відкритих джерел під час розшуку осіб, які ухиляються

від слідства та суду за злочини у сфері економіки, висвітлено недостатньо, що потребує подальшого поглибленого аналізу.

Метою пропонованої увазі статті є розкриття вищезокреслених проблем щодо особливостей збору інформації уповноваженими оперативними підрозділами та надання пропозицій стосовно вдосконалення цієї діяльності.

Інформацію з відкритих джерел, зокрема зі ЗМІ (газети, журнали, радіо та телебачення) й Інтернету, оперативні підрозділи правоохоронних органів використовують як доповнення до розвідувальної інформації, що надходить через інші канали.

Відповідно до здійсненого аналізу, для розшуку осіб, які ухиляються від слідства та суду за злочини у сфері економіки, уповноважені оперативні підрозділи можуть використовувати такі бази даних: пошукові системи Google та Yandex, соціальні мережі, месенджери та інформаційно-пошукові системи.

У процесі використання пошукових систем Google (<http://google.com>) та Yandex (<https://www.yandex.com>) потрібно пам'ятати, що результати пошуку вони видають за різним принципом. Так, Yandex видає сторінки та сайти, а Google – загальну кількість посилань. Останній сервіс загалом містить більше інформації, однак перший краще обробляє запити російською та українською мовами. Також правоохоронцям доцільно використовувати інші пошукові системи (наприклад, Rambler, Yahoo, Avaport), хоча вони не настільки інформативні.

За допомогою пошуку в системі Yandex можна отримати інформацію про особу з різних соціальних мереж. Для цього над пошуковим рядком треба відкрити вкладку «Ще» та обрати «Пошук людей».

Пошукова база Google пропонує спеціальний пошуковий браузер Google Social Search, який паралельно надає інформацію з Facebook, Twitter, Google+, Instagram та LinkedIn.

Соціальні мережі – це інтерактивні багатокористувацькі сайти, контент яких наповнюють їх відвідувачі, вказуючи будь-яку інформацію про окрему людину, за якою акаунт (сторінку) користувача зможуть знайти інші учасники мереж [4]. Отже, соціальні мережі – це джерело інформації, тому її пошук у цих мережах є важливим етапом збору необхідних відомостей. Так, можна застосувати особливості відновлення доступу до облікових записів на окремих веб-сайтах для отримання додаткової інформації. Наприклад, якщо відомо номер телефону

користувача соціальної мережі («ВКонтакте», Facebook), то потрібно ввести до відповідного поля форми відновлення доступу до облікового запису наявний телефонний номер й отримати інформацію щодо електронної пошти особи та зображення з головної сторінки облікового запису.

Окрім цього, можна використати можливості соціальних мереж (наприклад, Facebook, Instagram) під час пошуку людей, скориставшись додатком, який потрібно встановити на мобільному пристрої. Так, за допомогою додатка, встановленого в процесі пошуку друзів, система пропонує сторінки людей, які зареєстровані в соціальній мережі та наявні в телефонній книжці зазначеного телефону.

Також можна застосовувати Facebook з метою ідентифікації користувачів через номери мобільних телефонів. Для цього просто потрібно ввести номер у пошукове поле.

Моніторинг у режимі реального часу оновлень у соціальних медіа дає змогу правоохоронним органам отримати потрібну інформацію про вчинені або заплановані злочини. Володіння цією інформацією надає можливість встановити злочинців і припинити їх протиправну діяльність [5, с. 128].

З метою пришвидшення пошуку інформації в системі Інтернет можна скористатись такими правилами.

1. *Виключення з пошуку.* Щоб виключити з пошукової видачі будь-яке слово, фразу, символ, достатньо перед ним поставити знак «-» (мінус), і система не буде його пропонувати серед результатів пошуку.

2. *Пошук за синонімами.* Для пошуку слів, подібних до обраного, потрібно використовувати символ «~».

3. *Невизначений пошук.* Оператор «*» буде корисним, якщо користувач остаточно не визначився з конкретним ключовим словом для пошуку.

4. *Пошук на вибір із варіантів.* Застосування оператора «|» надає можливість здійснити в Google пошук за декількома сполученнями виразів, замінюючи декілька слів у різних місцях.

5. *Точний збіг,* для пошуку якого достатньо взяти ключові слова в лапки.

За допомогою месенджерів (Viber, Telegram, WhatsApp, Hangouts) також можна дізнатись інформацію про особу, однак потрібно знати номер телефону, оскільки саме він зберігається на серверах цих месенджерів після реєстрації. Для здійснення

такого пошуку потрібно відкрити месенджер і додати відомий номер телефону. Потім необхідно зачекати оновлення інформації, після чого в переліку контактів можна виявити розшукувану особу. Переважно такий вид пошуку дає змогу отримати також фото абонента.

Під час пошуку інформації про особу доцільно використовувати онлайн-портали. Так, сервіс «Вся Україна – жителі» (<http://nomerorg.com/allukraina>) містить інформацію про дату народження та місце проживання, номери телефонів осіб.

Відкритий реєстр національних публічних діячів України (<https://per.org.ua>) також можна використати для отримання інформації про фізичну і про юридичну особу.

Сайт пошуку роботи (<https://www.work.ua>) цікавий для правоохоронців тим, що в резюме, яке на сервісі розміщує особа, часто подано інформацію про дату народження, контактні номери телефону, місця роботи і навчання, місце проживання особи.

Якщо відомо номер телефону, то може бути корисним онлайн-сервіс «Truecaller: Пошук телефонних номерів» (<https://www.truecaller.com>). Завдяки йому можна дізнатись, кому саме належить цей номер. Для цього необхідно встановити додаток на телефон, що може забезпечити ідентифікацію незнайомих до цього часу номерів телефонів.

Якщо необхідно отримати дані про фізичну або юридичну особу, то правоохоронці можуть скористатись інформаційно-пошуковою системою YouControl (<https://youcontrol.com.ua>). Вказаний сервіс дає змогу здійснювати пошук за такими параметрами:

- код ЄДРПОУ;
- ІПН фізичної особи-підприємця;
- назва юридичної особи.

Результати пошуку трансформуються в дос'є, де відображено інформацію про компанії та ФОП з Єдиного державного реєстру юридичних осіб на фізичних осіб-підприємців, а також відомості з податкової служби, серед яких:

- статус юридичної особи;
- код ЄДРПОУ;
- дата реєстрації;
- контактна інформація;
- уповноважені особи (засновник, керівник, директор);
- вид діяльності (із зазначеним основним видом діяльності);

- перелік засновників;
- розмір, розподіл статутного капіталу та дата закінчення його формування;
- дані про філії компанії;
- статус відомостей про юридичну особу;
- місцезнаходження реєстраційної справи;
- фонди, де особа перебуває на обліку;
- реєстраційний номер платника єдиного внеску;
- клас професійного ризику виробництва;
- інформація з реєстру платників ПДВ;
- ануляція реєстрації платників ПДВ;
- факт перебування на обліку у фіскальних органах;
- податковий борг;
- реєстр платників єдиного податку [6, с. 123–126].

Не менш важливою в цій системі є інформація про судові процеси, в яких брала участь компанія, та їх рішення. На жаль, розширена інформація доступна лише в разі платного користування сервісом, однак можна скористатись тестовим варіантом, який діє протягом доби. Надалі можна безкоштовно користуватись сервісом, проте у відомостях, що надаються, не буде інформації, яка підпадає під перелік персональних даних.

Використання модулів аналітики «Prozogo», «Антикорупційний монітор» надає правоохоронцям можливість спростити виявлення корупційних ризиків у процесі визначення переможців торгів під час проведення моніторингу державних закупівель.

Так, «Prozogo» є інструментом, завдяки якому можна контролювати систему державних закупівель та впливати на її вдосконалення. Модулі аналітики bi.prozogo.org та ipro.prozogo.org мають широкий функціонал та дають змогу здійснювати поглиблений аналіз і моніторинг публічних закупівель. Зокрема, у модулях відображено інформацію про кожен оголошений тендер, кожного замовника й учасника (їх коди ЄДРПОУ та контактна інформація), скарги, суми контрактів, будь-який документ, завантажений користувачем у систему, тощо.

Антикорупційний скоринг «Громадська антикорупційна експертиза результатів державних тендерів в Україні» – це програмний продукт, який призначено для аналізування, систематизації загальнодоступної інформації з відкритих державних реєстрів та виявлення ознак ймовірного вчинення правопорушень у процесі визначення переможця під час

здійснення державних закупівель. Результати аналізу, отримані за допомогою такої антикорупційної системи оцінювання, оприлюднюються на сайті www.ast-ua.org [7].

За допомогою антикорупційного скорингу відбувається автоматичний розрахунок корупційних ризиків відповідно до 25 формалізованих критеріїв, які дають змогу дійти висновку щодо наявності корупційної складової під час проведення державних тендерів. Однак вказаний модуль не здійснює аналіз пов'язаності осіб з тендерними закупівлями, оскільки це неможливо, згідно з положеннями законодавства про персональні дані.

Якщо порівнювати вищевказані модулі, то потрібно звернути увагу на те, що система «ProZorro» контролює процедуру проведення державних тендерних закупівель, а «Антикорупційний монітор» здійснює аналіз переможців таких тендерів.

На сьогодні існує чимало інформаційних порталів із відомостями, які можна брати до уваги, перевіряючи їх правдивість за наявними базами даних правоохоронних або інших установ («Антикор» – <http://antikor.com.ua>, «Цензор.Нет» – <http://ua.censor.net.ua/>, «Досьє» – <http://dosye.info>, «Політрада» – <http://politrada.com>, «Громекс. Бюро громадських експертиз» – <http://gromex.com.ua>, «Z – бо верховна» – <https://zrada.com.ua>, Skelet-info – <http://skeleton-info.org>, «Генштаб» – <http://genshtab.info>, «ОРД» – <https://ord-ua.com>, «Корреспондент.net» – <http://korrespondent.net>, «Гроші» – <http://1plus1.ua>, «Схеми» – <http://www.radiosvoboda.org>).

Вищенаведений перелік не є вичерпним, адже щодня створюють нові інформаційні портали, які співробітник аналітичного підрозділу може використовувати у процесі своєї діяльності. Варто пам'ятати, що інформацію, розміщену на подібних сервісах, необхідно обов'язково додатково перевіряти.

Застосування сучасних технологій здатне мінімізувати затрати часу оперативного персоналу оперативно-розшукових підрозділів на вирішення поставлених завдань та значно підвищити якість їх інформаційно-пошукової діяльності.

Таким чином, варто зазначити, що суттєвому покращенню практичних результатів щодо розшуку осіб, які ухиляються від слідства та суду за злочини у сфері економіки, сприяє правильне оцінювання ризиків і своєчасне вжиття оперативно-профілактичних заходів у межах регіонів та держави; прийняття швидких ефективних процесуальних й управлінських рішень,

напрацювання дієвої методики аналітики значних масивів інформації; оптимізація процесу збирання, зберігання, накопичення та використання інформації. У процесі збору інформації про особу, необхідно звертати увагу не лише на родичів, а й на найближче оточення. Важливим також є отримання таких відомостей, як традиції, звичаї, спосіб життя, дозвілля особи тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про Національну поліцію [Електронний ресурс] : Закон України від 2 лип. 2015 р. № 580-VIII. – Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua/laws/show/3341-12>. – Назва з екрана.
2. Про утворення Департаменту захисту економіки Національної поліції [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 13 жовт. 2015 р. № 830. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/newsnpd>. – Назва з екрана.
3. Василичук В. І. Аналітична робота підрозділів захисту економіки Національної поліції України як одна із основ протидії кримінальній корупції / В. І. Василичук // Корупційна злочинність у міжнародному вимірі: форми, методи та засоби протидії : зб. матеріалів міжнар. круглого столу (Київ, 9–10 листоп. 2017 р.). – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2017. – 432 с.
4. Науково-популярний блог [Електронний ресурс] : сайт. – Режим доступу: <http://www.npblog.com.ua/index.php/hi-tech/sotsialni-merezhi.html>. – Назва з екрана.
5. Протидія кіберзлочинності в Україні: правові та організаційні засади : навч. посіб. / [О. Є. Користін, В. М. Бутузов, В. В. Василевич та ін.]. – Київ : СКІФ, 2012. – 850 с.
6. Білоус Р. В. Використання програмного забезпечення IBM I2 Analyst's Notebook у кримінальному аналізі / Р. В. Білоус // Міжнародний навчальний семінар з проблем європейського досвіду функціонування ефективної системи захисту фінансових інтересів держави від шахрайства та економічних злочинів : матеріали (Київ, 12 верес. 2016 р.). – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2016. – С. 123–126.
7. Громадська антикорупційна експертиза результатів державних тендерів в Україні [Електронний ресурс] // Антикорупційний моніторинг : [сайт]. – Режим доступу: www.acst-ua.org. – Назва з екрана.

REFERENCES

1. Zakon Ukrainy pro Natsionalnu politsiuu: vid 2 lyp. 2015 r. No. 580-VIII [Law of Ukraine on National Police from July 2, 2015, No. 580-VIII]. (n.d.). portal.rada.gov.ua. Retrieved from <http://portal.rada.gov.ua/laws/show/3341-12> [in Ukrainian].
2. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy pro utvorennia Departamentu zakhystu ekonomiky Natsionalnoi politsii: vid 13 zhovt. 2015 r. No. 830 [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine on the establishment of the National Police Department of the National Economy from October 13, 2015, No. 830]. (n.d.). www.kmu.gov.ua. Retrieved from <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/newsnpd> [in Ukrainian].
3. Vasylynychuk, V.I. (2017). Analitychna robota pidrozdiliv zakhystu ekonomiky Natsionalnoi politsii Ukrainy yak odna iz osnov protydii kryminalnoi korupsii [Analytical

work of the units of the National Police of Ukraine's Economic Protection as one of the foundations for combating criminal corruption]. *Koruptsiina zloĉynnist u mizhnarodnomu vymiri: formy, metody ta zasoby protydiv, Corruption criminality in the international dimension: forms, methods and means of counteraction*: Proceedings of the International Round Table. Kyiv: Nats. akad. vnutr. sprav [in Ukrainian].

4. Sait naukovo-populiarnoho blohu [Site of the popular science blog]. (n.d.). www.npblog.com.ua. Retrieved from <http://www.npblog.com.ua/index.php/hi-tech/sotsialni-merezhi.html> [in Ukrainian].

5. Korystin, O.Ye., Butuzov, V.M., & Vasylevych, V.V. (et al.). (2012). *Protydivia kiberzloĉynnosti v Ukraini: pravovi ta orhanizatsiini zasady [Countering cybercrime in Ukraine: legal and organizational principles]*. Kyiv: SKIF [in Ukrainian].

6. Bilous, R.V. (2016). Vykorystannia prohramnoho zabezpechennia IBM I2 ANALYSTS NOTEBOOK u kryminalnomu analizi [Use of the IBM I2 ANALYST'S NOTEBOOK software in criminal analysis]. *Mizhnarodnyi navchalnyi seminar z problem yevropeiskoho dosvidu funkcionuvannia efektyvnoi systemy zakhystu finansovykh interesiv derzhavy vid shakhraistva ta ekonomichnykh zloĉyniv, International Workshop on European Experience in Effective System of Protection of the Financial Interests of the State against Fraud and Economic Crimes*: Proceedings. Kyiv: Nats. akad. vnutr. sprav [in Ukrainian].

7. Sait Antykoruptsiinoho monitorynhu Hromadska antykoruptsiina ekspertyza rezultativ derzhavnykh tenderiv v Ukraini [Site Anti-corruption monitoring website Public Anticorruption Examination of Results of Government Procurement in Ukraine]. www.acm-ua.org. Retrieved from www.acm-ua.org [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 26.09.2017

Sitalo O. – *Postgraduate Student of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine*

Internet Network Resources in Finding People Eluding Investigation and Prosecution for Economic Crimes

In this article author revealed the question about features of collecting information from open sources in activity of operational units of National Police of Ukraine against the crimes in economic sphere and also gave an ideas about improvement of this features.

The most effective is using search systems are Google (<http://google.com>) and Yandex (<https://www.yandex.com>) that gives a results of search id different way. Yandex give pages and sites withal Google – general amount of links. Explained advisability of using another search systems like Rambler, Yahoo, Avaport but of course they are not so informative as Google and Yandex. Much effective is using Yandex because of it is possible to simultaneously find a pages of of person in a social networks.

Using of this search system contributes to improving of practical results in tasks about detection and documenting crimes that, which will be expressed in increasing the ratio of the number of detected and documented crimes to committed crimes; reducing the level of economic crimes; correcting risk assessment and timely implementation of operational and preventive measures within the regions and the state; the adoption of fast, effective, procedural and managerial decisions, the development of effective methodology for analyzing large amounts of information; optimization of the process of collection, storage, accumulation and use of information.

Using modern technologies can minimize wasting of time by officers of operational units in case of implementation of tasks and highly increase quality of their informational-searching activity.

Keywords: information, databases, accounting, system, operational units, economic crimes, searching.